VÄYLÄ/5982/00.03.02/2023

19.9.2023

Väylävirasto
Trafikledsverket

Eduskunnan liikenne- ja viestintävaliokunta
liv@eduskunta.fi

U 30/2023 vp

Väyläviraston lausunto asiassa U 30/2023 vp

Eduskunnan liikenne- ja viestintävaliokunta on pyytänyt Väyläviraston lausuntoa otsikkoasiassa. Lausuntonaan virasto esittää kunnioittavasti seuraavaa.

Väylävirasto kannattaa komission asetusehdotuksen tavoitteita ratakapasiteetin tehokkaammasta käytöstä ja rautatieliikenteen kulkumuoto-osuuden kasvattamisesta.
Näkemyksemme mukaan valtioneuvoston kirjelmässä asetusehdotuksen sisältöä on kuvattu varsin kattavasti.

Väyläviraston kannalta esitämme seuraavat yleiset huomiot:

- Asetusehdotus vahvistaisi rataverkon haltijan roolia liikenteen suunnittelussa ja kapasiteetin hallinnassa merkittävästi. Ratakapasiteetin jakamisen suunnitelmallisuutta ja koordinaatiota lisättäisiin. Toteutuessaan asetusehdotus johtaa siihen, että rataverkon haltijan vastuut ja työmäärä kasvavat nykyiseen verrattuna. Tämä edellyttää lisäresursointia.

- Jotta ratatyöt ehditään suunnittelemaan asetusehdotuksessa määritellyssä aikataulussa, toteutettavista hankkeista on tulevaisuudessa tarve päättää nykyistä aikaisemmin. Tämä voi aiheuttaa muutoksia hankkeiden ja väylänpidon rahoitusprosessiin.

- Rautatiealan sääntelyelimen rooli kasvaisi, koska siltä edellytettäisiin jatkossa muun muassa strategisen kapasiteettisuunnittelun sisällön tarkistamista.

- Asetusehdotuksen mukaan myös vuoropuhelua ja koordinaatiota rautatieyritysten ja muiden sidosryhmien kanssa lisättäisiin nykyisestä.

- Euroopan rataverkon haltijoiden yhteistyöverkoston (ENIM) rooli on asetusehdotuksen mukaan tulevaisuudessa varsin merkittävä, koska useissa säännöksissä valtuutettaisiin ENIM kehittämään ja valmistelemaan suosituksia ja suuntaviivoja sääntelyn mukaisten tavoitteiden toteutumisen varmistamiseksi. ENIM:n tehtävä olisi jatkossa määritellä mm. kapasiteettiprosessin ja häiriötilanteiden hallinnan periaatteita Euroopan laajuisella tasolla. Asetusehdotuksen perusteella ei kuitenkaan ole täysin selvää, millainen oikeudellinen velvoittavuus ENIM:n laatimilla suuntaviivoilla ja periaatteilla olisi.

- Väylävirasto toivoo asetuksen voimaantuloon riittävää siirtymäaikaa. Asteittainen ja hallittu voimaantulo helpottaisi kapasiteettiprosessin muutosten hallintaa kaikkien osapuolten kannalta.

Lisäksi esitämme seuraavat huomiot eräistä asetusehdotuksen yksityiskohdista:

- Asetusehdotuksen 19 artiklan mukaan rataverkon haltijalta edellytettäisiin jatkossa häiriönhallintasuunnitelmaa, joka pitäisi mm. sisällään vaihtoehtoiset reitit, ohjeellisen suunnitelman siitä, miten näille vaihtoehtoisille reiteille on saatavilla kapasiteettia, menettelytavat liikenteenohjauksesta häiriötilanteissa ja kriisin hallinnasta sekä tiedonjakamisesta muille rataverkon haltijoille, rautatieyrityksille ja muille sidosryhmille.

  Väylävirasto toteaa, että ottaen huomioon harva rataverkko ja sen yksiraiteisuus, mahdollisia vaihtoehtoisia reittejä ei Suomessa käytännössä aina ole tarjolla.

- Asetusehdotuksen 34 artiklan ja liitteen I mukaan aikataulukauden aikana tulevat kiireelliset kapasiteettihakemukset pitäisi käsitellä yhdessä työpäivässä. Nykyinen määräaika on viisi työpäivää. Toteutuessaan ehdotus lisäisi resursointitarvetta hakemusten käsittelyyn.

Lopuksi kiinnitämme huomiota erääseen yksityiskohtaan valtioneuvoston kirjelmässä.

Kirjelmän sivulla 4 todetaan, että jos rataverkon haltija ei ryhdy tiettyihin ylikuormituksen purkamiseen johtaviin toimenpiteisiin, sillä ei olisi oikeutta periä ratamaksuja kyseiseltä ylikuormittuneelta tai ruuhkautuneelta rataverkon osalta.

Väylävirasto huomauttaa, että itse asiassa asetusehdotuksen 23 artiklan 4 kohdassa ehdotetaan, että jos rataverkon haltija joko ei lainkaan laadi kapasiteetin parantamissuunnitelmaa tai ei ryhdy kyseisen suunnitelman mukaisiin toimenpiteisiin, se ei saa periä ylikuormitetulta rataosalta rautatiemarkkinadirektiivin 31 artiklan 4 kohdan mukaista korotettua perusmaksua. Kyse ei siis ole siitä, etteikö ratamaksun perusmaksua sinänsä saisi näissäkin tilanteissa periä.

Tämä asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu.
Väylävirastossa asian on ratkaissut johtaja Laura Kuistio ja esitellyt lakimies Topi Sirén.

Väylävirasto

ASIAKIRJA / HANDLING / DOCUMENT

Tämä asiakirja on allekirjoitettu Väyläviraston sähköisen allekirjoituksen palvelussa.
Voit varmistaa Adobe Acrobatilla sähköisen allekirjoituksen eheyden.

Denna handling är undertecknad i Trafikledsverkets tjänst för elektroniska underskrifter.
Du kan verifiera den elektroniska underskriften med Adobe Acrobat.

This document has been signed at Finnish Transport Infrastructure Agency´s service for electronic signatures.
You can verify the authenticity of the signature by using Adobe Acrobat.

ALLEKIRJOITUKSET / UNDERSKRIFTER / SIGNATURES

Allekirjoittaja	**Topi Sirén**
Allekirjoitusaika	19.09.2023 11:13
Allekirjoittaja	**Laura Kuistio**
Allekirjoitusaika	19.09.2023 13:01

ASIAKIRJAT

Asiakirja	lausunto valiokuntaan U-kirje ratakapasiteetti.pdf